Torshälla hembygdsförening

S:t Olofs Gille

S:t Olofs Gilles Programkommitté INDUSTRIHISTORISKA UMGÄNGET*

inbjuder till HÖSTUTFLYKT nr 1 år 2022 till Hälleforsnäs fredagen den 21 oktober där vi besöker Gjuterimuseet kl. 11:00.

Efter guidning av museet (kostnad 50 kr/person) **äter de som så önskar dagens lunch på Bruksrestaurangen** (kostnad ca 155:-).

Därefter går vi till Jürss mejeri där vi får smaka, välja och köpa de berömda ostarna.

** Vår inriktning är arrangemang av Föredrag & Utflykter med socialt mingel i främst Torshällabygdens industrihistoria*

I väntan på att bli insläppta

Jürss mejeri

Mejeriets logo

Det magnifika Kolhuset idag Teater

Fredagen den 21 oktober gjorde Gillets kommitté ”Industrihistoriska Umgänget” ett uppskattat studiebesök i Hälleforsnäs Gjuteri- och Bandymuseum. 31 medlemmar slöt upp och fick guidning i det anrika gamla brukets museum, vars gjuteri en gång i tiden var ett av de största i Europa.

BRUKETS HISTORIA

Bruket som anlades år 1659 var i drift till 2010, i slutet bara till en liten del. Under årens lopp har tillverkats kanoner och kanonkulor, järnspisar, gjutjärnsgrytor, vägskyltar och milstolpar i järn, aducerade rördelar och komponenter till industri och järnvägar.

År 1659 fick den polske eller vallonske gruvmannen **Abine (Albin) Noy** privilegiet att bryta malm och bygga ett styckebruk med en masugn för att gjuta kanoner vid **Hällfårs Bruuk**. Noy dog dock redan 1665 och med det nya namnet **Hellefors Bruk** under den kände brukspatronen **Johan Lohe** övertogs bruket **1686**. Lohe dog dock 1705 och dottern Hedvig Lucia tog över. Hon gifte sig 1713 med skotsk-bördige **Adam Leijel** vars släkt i steg tog över och ättlingarna Lohe/Leijel drev bruket i nästan100 år fram till **1781 då Gustaf Celsing** tog över,

Den **Celsinska eran 1781–1920** var utomordentligt framgångsrik särskilt under namnet **Hellefors Styckebruk från 1777** under nästan hela 1800-talet. 1897 utarrenderas bruket och drevs under olika namn fram till **konkursen 1919**.

1920 återuppstår konkursboet som **Aktiebolaget Järnförädling** och via uppgång och fall fram till konkursen **1997** drevs bruket av ägare som ASEA, Beijerinvest och Electrolux under olika namn.

Gjutgodsproduktionen i form av aducerat gjutgods fortsatte efter 1997 i mindre skala till 2010.

BRUKETS BLÅ

Järnförädling, som bruket hette fram till 1978, stöttade också **bandylaget, Brukets Blå,** och vi fick en livfull guidning i bandymuseet av lagets tidigare storstjärna Håkan Spångberg. Han berättade också, att statsministrarna från Erlander och framåt kom från närliggande Harpsund och ofta fanns bland bandy-publiken särskilt Olof Palme.

Håkan Spångberg berättar med stor inlevelse om publikrekord och den lyckade insamlingen till museet

Bandymuseet är en imponerande samling över, inte bara ”Brukets Blå” och den lokala bandyhistorien, utan över hela den svenska bandyhistorien.

T.ex. har alla bandylagens tröjor från de klubbar som spelat i allsvenskan samlats ihop via enträget arbete.

En presentation av hur bandyklubban, skridskorna, målvaktsskydden m.m. utvecklats under åren har också exponerats på ett föredömligt sätt.

Självklart stod ”Brukets blå” i centrum och bland annat visas en fin bild av grabbarna som före HIF till allsvenskan år 1955 – här till vänster.

Det gick inte att ta miste på det engagemang och den stolthet som alla våra guider visade under det fint organiserade besöket på hela Gjuterimuseets och dess intressanta utställningar.

Studiebesöket avslutades med utsökt lunch på Bruksrestaurangen och därefter med ett besök i Jürss mejeri för att inhandla deras erkänt goda ostar.

Samtliga deltagare lät sig väl smaka av lunchen på Hälleforsnäs berömda Bruksrestaurang

Vid sidan av Kolhuset/dagens teater ligger den fina herrgården kallad ”Stora Huset”

Text & Bild Benny Flodin